

אמר רב נחמן נקטינן להלכה: מצטמק ויפה לו, אסור להשהותו על כירה שאינה גרופה. מצטמק ורע לו, מותר. (53)

כללא דמלתא מהו מצטמק ויפה לו ומהו

מצטמק ויפה לו מותר להשהותו, אי, או שמא לעולם אסור להשהות דבר המצטמק ויפה לו, אלא שכסא דהרסנא, אינו מצטמק ויפה לו, משום דכיון דאית ביה מיחא, קמת, מצטמק ורע לו הוא, ולפיכך התיר רב הונא להשהותו.

ויפה לו, ולדעת הרמב"ן והרשב"א כל שכן שמותר.

ב. רב שמואל בר יהודה בשם רבי יוחנן — מותר להשהות על כירה שאינה גרופה תבשיל המבושל כל צרכו ומצטמק ויפה לו, אבל כמאכל בן דרוסאי אסור. וראה בהערה לעיל בשיטות הראשונים האם סבירא ליה כחנניא או כרבנן.

ג. רב שמואל — בכירה שאינה גרופה מצטמק ויפה לו אסור מצטמק ורע לו מותר. והיינו רבנן דחנניא. ולדעת הרשב"א לעיל לז א זו דעת רבי יהודה, אבל רבי מאיר [לז א ולח א] סבר שאפילו מצטמק ורע לו אסור, ולדעת התוס' שם רבי יהודה אסור כרבי מאיר ורב הוא דלא כמאן. וכן כתב הריטב"א כאן בשם רבינו ידידיה, שרב ושמואל סברי שרבנן דמתניתין הם דעה שלישית, ודלא כרבי יהודה ורבי מאיר.

ד. מר עוקבא ממישן — הקרובים לרב ושמואל ינהגו כמוהו, אבל הוא נהג כרבי יוחנן. והסתפק הריטב"א האם כונתו לרבי יוחנן דרב ששת וכחנניא, או כרבי יוחנן דרב שמואל בר יהודה. וברא"ש משמע כמו הצד השני. ומה שאסר לאלו שקרובים לרב ושמואל פירשו הראשונים משום שזה בגדר דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, ולכן לא הורה להם להיתר.

ה. רב יוסף — העיד שבסורא היו משהין, וכן נהג רב נחמן בר יצחק. וכן העיד רב אשי שראה שרב כהנא השהה כסא דהרסנא ולא ידע אם משום מצטמק ויפה לו או מצטמק ורע לו,

הפשיטות לפי כל דעה.

א. לדברי התוס' בפירושם הראשון הפשיטות היא כמאן דאמר להחזיר.

ב. לפי פירושם השני נפשט שאכן לדעת רבנן [רבי יהודה] מותר להשהות מצטמק ויפה לו, ומה שנאמר להלן לח א שאסור אפילו בדיעבד היינו למאן דאסר כדאיתא בהמשך בשם רב נחמן.

ג. לפי רב האי גאון ובעל המאור שהספק הוא אליבא דחנניא נפשט שמותר להשהות מצטמק ויפה לו במבושל כל צרכו [אבל לדעת בעל המאור אין בכך ראייה להתיר מאכל בן דרוסאי המצטמק ויפה לו, ואילו לרב האי גאון כל שכן שמותר במאכל בן דרוסאי. וכ"כ הר"ן].

ד. לפי הריטב"א נפשט שאין צורך להחמיר אליבא דחנניא, ומותר להשהות לכתחילה.

ה. לדעת הראשונים שמותר להחזיר מצטמק ורע לו, זו הפשיטות שאמר רב יוסף דבסורא משהו מצטמק ורע לו. אבל מדברי רב אשי בהמשך, דקאמר "ולא ידענא אי קסבר מצטמק ויפה לו הוא", משמע שהיה סלקא דעתך שמותר אף במצטמק ויפה לו. אך צריך ביאור, שלא מצינו מי שיתיר להחזיר באופן זה לכירה שאינה גרופה.

53. סידור דברי האמוראים כך הוא.

א. רב ששת בשם רבי יוחנן — מותר להשהות על כירה שאינה גרופה תבשיל שאינו מבושל כל צרכו, וכדעת חנניא. לדעת רב האי גאון אין מכאן ראייה למבושל כל צרכו ומצטמק